

Anežka Janátová: Sociální svět a sociální zákony

Není to tak dávno, co svět byl rozdělen na dvě poloviny a ještě se hovořilo o třetím světě, kde obě poloviny chtěly získat co největší vliv. Západní polovina postavila do popředí člověka s jeho potřebami, z nichž byla ekonomická prosperita upřednostněna. V duchovních potřebách se hovořilo o svobodě a duševní potřeby nebyly rozvíjeny, takže vyrůstal člověk soběstředný, který se usmíval do fotoaparátů a novinám rozdával interview o dobrých časech.

Tu a tam pronikla i fotografie bezdomovců, zmrzačených nebo postižených lidí, ale takové fotografie, jako by byly jen kontrapunktem šťastného a dokonalého života „těch blažených“, kteří nám vládnou a prostřednictvím médií nám dovolují se podílet na jejich „zaslouženém štěstí“.

I východní člověk se usmíval do fotoaparátů, většinou ne sám, ale ve skupině stejně smýšlejících, protože už slova kolektiv, kolektivizace naznačovala, kterým směrem se zde vývoj ubírá. Společenství lidí bylo vnímáno jako soustava vzájemně propojených koleček sociálního mechanismu a pojem „osobnost“ či „dominantní osobnost“ byl charakterovou vadou.

Opěvala se práce a pracovní úspěchy a harmonii souznějících koleček občas narušovalo individuum, hledající vlastní cestu.

Dvě cesty – západní – podobná ideálům starého Říma a východní – jakási variace na křesťanství, ale bez Krista, pouze s řadou „svatých“ ideologů nového světa.

Třetí svět nebyl variantou, ale bohatou, leč velmi zanedbanou nevěstou, o kterou se západní a východní mocnáři ucházeli.

Ideál svobodného člověka, schopného žít v duchovní svobodě, se skutečným právem rovnosti lidí před zákonem a vědomím bratrství v obchodní i výrobní sféře byl sice hlasitě proklamován, ale v obou cestách zůstával pouze v reklamních kampaních.

Pak obě cesty na chvíli potemněly, protože se objevil ideál cesty třetí, proti které mocnáři obou cest začali zběsile bojovat, jakoby nikdy nečetli pohádky, v nichž právě třetí cesta bezpečně dovede k cíli.

V této třetí cestě byl hlavní důraz kladen na sociální oblast a na život jednotlivce. Stát si ponechal vlastnictví bohatství v zemi a velké továrny, aby z toho společného mohlo být pamatováno na ty sociálně slabší. Byl dán volný prostor řemeslům a střednímu podnikání, kde začala být pociťována bratrská vzájemnost. A díky slunečnímu úsměvu a pravdivosti toho, skrze něhož mohl nový impuls proproudit, se podařilo zažít osm měsíců zázrak vzkříšení lidství v sociálním světě.

Pro potlačení možnosti třetí cesty se obě cesty spojily. I to nacházíme v pohádkách.

Ale nikoliv v těch „Jak chudák do ještě větší bídy přišel“, ale v pohádkách, které jsou pokrmem Duše, protože svými obrazy ji ujišťují, že je teď a tady na světě správně.

Přelom devatenáctého a dvacátého století předznamenal možnosti dalšího duchovního, duševního i sociálního vývoje jednotlivce i lidství. S mohutným revolučním nápoem vstoupil do procesu poznávání skutečnosti Rudolf Steiner se svou maximou sociální etiky:

„Uzdravující je, když síla jednotlivé lidské duše se zrcadlí v celém společenství a síla celého společenství se zrcadlí v jednotlivé lidské duši.“

Pod zorným úhlem tohoto zákona můžeme začít uvažovat o lidském společenství ve všech jeho rovinách.

Síla jednotlivé lidské duše – zde není hovořeno o kvalitě intelektu nebo o duchovních znalostech, ale o síle jednotlivé lidské duše.

Taková duše může žít i ve velmi postiženém člověku, který kvůli nám ostatním zvolil nedostačivost tělesnou, někdy i intelektovou, aby jeho duše poukázala na kvality lidství, které se v iluzích o bohatství a blahobytu zcela ztrácejí.

Síla jednotlivé lidské duše, která nemusí být patrná v každodennosti, ale v určitém okamžiku zazáří tak, že její světlo připomene těm, kteří už na vše zapomněli, odkud přicházejí a kam jdou.

Sílu jednotlivé lidské duše, která je schopna nesobeckého činu, jímž promění hodnotovou orientaci i těch, kteří svou duši udusili v sobectví.

"... a společenství ostatních se zrcadlí v jednotlivé lidské duši..."

Stará moudrost, pocházející z Indie praví: „Můj pupek a tvůj pupek jsou bratři.“ V této moudrosti je ukázáno, jak celé dějiny lidství začínají z jediného, větví se do mnoha lidských osudů tak, aby byly všechny cesty lidství prošlapány a obohaceny poznáním, vrátí se zpět do Jediného, protože jiskru z tohoto jediného nese každý jednotlivý lidský osud v sobě.

„Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní bude vám přidáno.“ (Matouš 6, 33)

Vím, že dnes není moderní odvolávat se na řeč evangelií; čím dále, tím méně slova evangelií znají i ti, kteří se vírou profesionálně zabývají. Nenosí se to tam, kde si myslí, že rozum a věda vládnu.

Ale zapomínáme, že rozum je dar člověka, který umožňuje rozpomenout se z toho, co stále je přítomné, na to, co bylo i bude.

Věda je od vědění, poznání. Poznání skrytého ze zjevných dějů. Poznání sil, které za zjevným stojí a jsou příčinou jeho projevení. Z toho může nejprve čerpat pravá věda.

A ještě nám chybí umění, které v sobě skrývá slovo o pravé dovednosti – něco umět.

Tak se pomalu začínáme dopracovávat k tomu, že sociální svět a jeho zákony stojí na zákonu „Miluj bližního svého jako sebe sama.“ (Marek 12, 31) Toto téma bude vyžadovat samostatné pojednání.

Vraťme se však k prvnímu etickému zákonu Rudolfa Steinera.

V době, kdy naše vzdělání je pod vlivem racionalizujícího redukcionismu, musíme pokročit k bádání imaginativnímu.

Dvacáté století už udělalo tímto směrem podstatné kroky. Začalo Freudeovou psychoanalýzou, Eliadovou náboženskou psychosociologií, Jungiánskou psychologií, Husserlovou fenomenologií, hermeneutikou a rovněž i novými směry filosofickými a kognitivními vědami. Jsou nově hodnoceny vizuální představy a imaginativní praktiky a metafory. Síla snu, moc symbolů a vřelost obrazů vytváří prostor transcendentální fantazie a člověk nemůže tyto mohutnosti potlačovat, aniž by svou Duši a sebe ničil.

Obrazná představa je formou citu, v němž se tvoří ideje, to znamená, že bez imaginativního myšlení nemůže ani ve vědě nastat žádný pokrok. (Viz Mendělejev a jeho periodická soustava prvků).

Imaginativní myšlení není žádné chaotické hledání v nahodilých obrazech, ale naopak objevování zákonitostí a souvislostí imaginativních obrazů podle jejich vnitřního řádu a vlastní logiky.

I život člověka je možno uchopit a pracovat na něm imaginativně, jako na příběhu, který se nám začíná vynořovat v jednotlivých tendencích i celistvosti a je možné ho jako příběh s druhými sdílet.

Vezmeme-li k tomu druhý obraz, obraz o penězích – oběživu jako symbolu Ducha, pak začnou vyvstávat zcela nové ekonomické souvislosti a zákony. Na jedné straně ti, kteří „žebrají o Ducha“, ač obdařeni penězi a na druhé straně ti, kteří mohou Ducha zprostředkovat platidly z nehmotných zdrojů.

A tak se otevírá prostor nikoliv pro „sociální podnikání“, (kterýžto líbivý pojem svádí i mnohé lidi v sociální oblasti se pohybující), ale pro téma „žebření o Ducha“, který umožní majetnějším nesobecky přijímat to, co v různých převlecích ti, kteří chodí po zemi, (ve starém Řecku jako Hermés a všemocný Zeus, v křesťanství jako Kristus Pán se svatým Petrem) – nabízejí.

A na závěr krásnou ekonomickou pohádku o dani z přidané hodnoty, kterou každý zná.

Slepička s kohoutkem žili v lásce a přátelství a spravedlivě se dělili o všechna nalezená zrníčka. Jednou kohoutek našel krásný oříšek. „Proč se mám dělit? Na oříšku si přece mohu pochutnat sám!“ A jak řekl, tak udělal. Leč oříšek byl příliš velký. Kohoutek se začal dusit. Z posledních sil se pokoušel volat slepičku. Slepička přiběhla a viděla kohoutka s nožičkami nahoře, jak sotva popadá dech. Pokoušela se mu oříšek z krku vyndat. Ale nešlo to. A proto běžela ke studánce. „Studánko, studánko, dej vody mému kohoutkovi, leží tam v komoře, nožky má nahoře, bojím se, bojím, že umře.“ Leč studánka se řídila sociálním podnikáním a věděla o dani z

přidané hodnoty. „Dám ti vodičku, dám, ale musíš mi přinést od švadlenky šátek.“ Slepíčka běžela ke švadlence. „Švadlenko, švadlenko, dej mi šátek. Šátek dám studánce a studánka mi dá vody pro mého kohoutka. Leží tam v komoře, nožky má nahoře, bojím se, bojím, že umře.“ I švadlenka byla vzdělaná. „Dám ti šátek, když mi přineseš od ševce botičky.“ I běžela slepička k ševci. Potom ke svině, potom ke krávě, potom k louce a louka pravila: „Dám ti travičky pro kravičku, když mi dá nebíčko rosičku!“ A neřešitelné sociální podnikání by skončilo katastrofou a chcíplým kohoutem, kdyby se nebíčko nesmilovalo. Nežádalo žádnou přidanou hodnotu, darovalo rosičku tak, jak daruje všem život, i to, co k životu je potřebné. A celý řetězec se mohl vrátit zpátky ke kohoutkovi. Kráva dostala trávu, svině mléko, švec štětiny, švadlena botičky, studánka šáteček a slepička běžela s vodičkou ke kohoutkovi. Raději zvolíme variantu konce, která je příjemná dětem: Slepíčka nalila vodičku kohoutkovi do hrdla, kohoutek polkl, oříšek snědl a vždy už se se slepičkou dělil. Ze svého egoismu byl vyléčen!